

Tahar Ben Jelloun

L'any 711

Hi ha aniversaris que se celebren amb molts fastos i pompes, d'altres que s'evoquen amb la punta de la ploma i encara d'altres que s'obliden, ja sigui voluntàriament o perquè la memòria els ha expulsat dels seus arxius. El de l'any 711 pertany a aquesta última categoria. Què va succeir aquell any? Que els àrabs van entrar a la península Ibèrica. Es compleixen ara 1.300 anys. Un xifra rodona, però que ja no significa res per a les generacions espanyoles d'aquesta primavera dels indignats. Per als àrabs tampoc. Aquesta entrada de l'islam en l'escena espanyola ha quedat completament oblidada. No van arribar per a una simple visita de cortesia entre veïns ni per a un canvi d'aires. Van arribar per quedar-s'hi.

Del 711 al 1492, Al-Andalus va ser àrab, musulmana, jueva, cristiana. Una harmonia excepcional va reunir les tres religions monoteïstes fins a l'arribada de Ferran d'Aragó, marit d'Isabel la Catòlica, que va posar en marxa la Inquisició, que expulsaria els no catòlics d'Espanya després de perseguir-los ferotgement. El 1470, Isabel va obtenir del papa Sixt IV la butlla que va crear la Inquisició a Espanya. Molts jueus i musulmans es van convertir al catolicisme, però de forma poc sincera, la qual cosa implicava que fossin jutjats i condemnats. La tortura estava permesa (l'aigua, el poltre i el foc) i era una pràctica habitual en aquells temps. La Inquisició va durar fins al 1820. Calia obtenir el peneïment de l'acusat. Es van aixecar pires. Es van cremar bruïxes, i després jueus i musulmans. Va ser l'època negra del catolicisme. Goya en va donar testimoni.

El regne dels visigots es va ensorrar just abans de la data fatídica del 711. Còrdova i Toledo van caure en mans dels exèrcits musulmans sota la direcció de Tariq ibn Zayad, que va crear l'estret de Gibraltar. El van seguir l'any següent el governador de Tunis, Musa, que es va

presentar a Granada i Màlaga amb 18.000 homes. Durant els vuit segles d'aquesta presència en terres d'Espanya, es van alçar monuments que constitueixen avui una part important del patrimoni històric universal. L'Alhambra (la roja) està considerada l'acròpoli medieval més majestuosa del món mediterrani; quant a la gran mesquita de Còrdova, els historiadors la consideren "el testimoni més prestigiós de la presència musulmana a Espanya".

Quan passo per Granada visito dues vegades l'Alhambra, una vegada de dia i altra de nit. Aquesta meravella que dona

gairebé mítica de l'edat d'or medieval durant la qual les elits musulmanes i jueves es trobaven en espais culturals d'altíssim nivell". Als visitants de les arts àrabs a Sevilla, Còrdova, Toledo o Granada els importa ben poc l'origen d'aquesta estètica.

Els àrabs d'avui en saben poc, d'aquesta història, però no és que els manuals escolars l'hagin oblidat, sinó que enfrontats a les dificultats que tenen per mantenir el seu lloc en la història alguns han descuidat el passat, han empès la memòria cap a terres llunyanes.

Què cal fer? Senzillament, recordar als nens d'Espanya i el món àrab el que va ser aquella època, el que va aportar a la humanitat, i que aquells a qui s'anomena avui, amb un punt de menyspreu, els moros van tenir com a avantpassats savis, artistes, creadors generosos que celebraven l'art i la bellesa sense pensar a atribuir-se cap mèrit.

Es necessari que aquesta expressió, "els moros", desaparegui de la llengua. És vector de racisme banal, ordinari, quotidià. De res no serveixen esborrar les pàgines de la memòria. Certes pàgines de la història cal passar-les, però abans cal llegir-les. L'oblit o la indiferència no són una solució.

Victor Hugo canta aquella època en *Les orientals*:

"Alhambra! Alhambra! Palau que els genis van daurar com somni d'harmonia ple; baluard de merlets ornats i en ruïnes, se sent en tu la nit de sil·labes màgiques en sembrar la lluna, per mil arcs àrabs, murs de trèvol blanc".

Les relacions polítiques i culturals entre Espanya i el món àrab (i, més precisament, el Magrib) s'han de preservar, desenvolupar i millorar. Ser veïns constitueix de vegades un desavantatge (vegeu les tensions gairebé permanents entre Algèria i el Marroc). Tanmateix, 14 quilòmetres separen el Marroc i Espanya. Gràcies a aquesta distància, el veïnat no és un problema. Queda la història recent de la presència espanyola en terres marroquines. Tot és possible. N'hi ha prou amb bona voluntat política. ●

JAVIER AGUIAR

fe de l'excepcional riquesa d'una edat d'or de la civilització àrab. L'època de l'àrab com a llengua del saber i la intel·ligència. Els temps de l'obertura al món i a la cultura dels altres pobles, una actitud recomanada per l'Alcorà als creients.

Aquella època fèrtil en creació arquitectònica, en simbiosi cultural de jueus i musulmans, ja no és gaire recordada. El gran historiador francomarroquí Haim Zafarani (1922-2004) va dedicar la seva vida a aquell període. En una de les seves obres, va escriure: "He estudiat una etapa

Pilar Rahola

Les vides de Nadal

Alguna vegada he dit que s'hauria de jubilar, perquè tota la vida que hi és i ja ha fet tots els papers del teatre de la política. Però el cert és que Joaquim Nadal és un polític subtil i intel·ligent que ha demostrat tenir més vides de les previsible, i ha estat l'home que, en els moments més difícils, ha desplegat més sentit comú. Tal vegada perquè és l'encarnació de l'ànima sociovergent que cohabita en el PSC amb la resta d'ànimes, i per això mateix representa la sensibilitat majoritària del país, el seu epicentre ideològic. Ningú no dubta, en els xup-xups polítics, que Nadal no faria escarafalls de formar part d'un govern d'Artur Mas, sempre que les circumstàncies del seu partit ho permetessin. Perquè, noblesa obliga, Nadal pot ser el més convergent dels socialistes, però abans que qualsevol altra cosa és un home del PSC, sense esmerdes que poguessin qüestionar la seva lleialtat. Potser per això és tan valuós en els temps de les navegacions turbulents, perquè sap capitanejar amb destresa les naus que estan a punt de naufragar. També per això

Tal vegada és l'encarnació de l'ànima sociovergent que cohabita en el PSC amb la resta d'ànimes

és, aquests dies, l'home que està escrivint algunes de les línies més interessants del capítol actual. Des que el juny passat va publicar el seu famós article titulat "El dolor d'Artur Mas", en què expressava la seva voluntat de no abandonar CiU a la sort del Partit Popular, va demostrar que tornava a estar disposat a posar les coses a lloc. Prèviament havien viscut unes absurdes setmanes de baralla de galls, amb un PSC permanentment empenyat, incapaç d'entendre ni la gravetat de la situació, ni l'enorme aportació que podia fer al moment actual. Ja no es tractava només de la seva evident responsabilitat en el tripartit, els números del qual havien portat aquestes tempestes. Es tractava de ser al lloc adequat en el moment adequat, i aquest lloc no era la tenda de campanya de la plaça Catalunya, sinó la pesca d'altura de la negociació política. Primer, perquè obligar CiU a no tenir cap altre interlocutor que el PP no era dolent per a CiU, era dolent per al país i, tal vegada era especialment dolent per als socialistes, que haurien quedat fora de totes les decisions importants. I segon, perquè en moments de crisi, i amb un partit amb vocació de govern, l'ostracisme és el pitjor territori on transitar. El resistencialisme, molt propi dels partits desconcertats després d'una desfeta electoral, s'ha demostrat un factor de risc històricament molt elevat. El país és en una situació econòmica molt greu, cal prendre decisions de pes i un partit central com el PSC no podia quedar fora de les negociacions. Després vindran temps d'oposició dura i d'esgrima parlamentària, però ara tocava responsabilitat. I aquest gram de responsabilitat bàsica l'ha aportat Joaquim Nadal. Com tantes altres vegades. Cal, doncs, aplaudir-ne el gest i admirar-ne l'enorme capacitat de ser l'au fènix del socialisme català. ●

Gregorio Luri

Meritocràcia i populisme

Devem l'expressió "Lucky Sperm Club" al sociòleg laborista Michael Young, un dels arquitectes de l'Estat de benestar britànic. D'aquesta manera es referia als potentats i aristòcrates que es reserven hereditàriament els llocs dirigits i, en conseqüència, també els nusos estratègics del control social. Els seus membres creixen en un ambient de riquesa i hereten amb arrogància la posició social dels pares com la cosa més natural del món. La manera democràtica de reduir el poder que tenen és fomentar la meritocràcia, terme que també va ser creat per Young al llibre *The rise and fall of meritocracy* (1954).

Young va intuir que el mèrit individual

G. LURI, pedagog

seria decisiu per al funcionament de les societats democràtiques postindustrials. Si l'economia agrícola produeix castes i la industrial, classes socials, la societat capitalista avançada privilegia el coneixement i el talent, de manera que es pugui realitzar l'ideal de "la carrera ouverte aux talents" dels revolucionaris francesos. Però la meritocràcia pot donar lloc a un nou grup social disposat a tancar-se en si mateix per preservar els seus privilegis. Els meritòcrates estan convençuts que la seva posició és deu únicament als seus mèrits, i no es creuen en deute amb ningú, però si amb dret a sous astronòmics, *stock options*, o indemnitzacions milionàries. Efectivament, l'excel·lència tècnica no garanteix la moral. Aquesta és la crítica que Young va dirigir a Tony Blair, gran defensor de la meritocràcia, a l'article "Down

with meritocracy" (*The Guardian*, 29/VI/2001). Però Young va ser insensible a les reaccions populistes contra la meritocràcia. N'acabem de viure una amb el fenomen dels indignats. Hem assistit a la crítica assembleària (aclamada per uns quants intel·lectuals de renom) de la casta dels polítics, de les *buropocràcies* sindicals antibroteres, dels mitjans de comunicació per manipuladors i de tota idea de jerarquia, com si ja no fes falta ser governats pels milers, sinó per l'espontaneïtat emotiva d'unes assemblees que presentaven la sinceritat dels seus sentiments com a garantia genuïna de la puresa democràtica. Per alguns, la plaça Catalunya ocupada per una part mínima de l'emotivitat pública era més representativa dels autèntics interessos populars que el Parlament de Catalunya. ●